

В.Л. Валецький

В.О. Чорний

Інститут онкології
АМН України, Київ, Україна

Ключові слова: рак шлунка, опромінення внаслідок аварії на ЧАЕС, клінічний перебіг, інтраопераційна інтраперитонеальна хіміотерапія.

ХАРАКТЕРИСТИКА ХВОРИХ НА РАК ШЛУНКА, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК АВАРІЇ НА ЧОРНОБИЛЬСЬКІЙ АЕС, ТА ОСОБЛИВОСТІ ЇХ ЛІКУВАННЯ

Резюме. Особливостями клінічного перебігу раку шлунка (РШ) у групі хворих, які зазнали дії іонізуючого випромінювання внаслідок аварії на ЧАЕС, є молодий вік пацієнтів, висока інвазивність пухлин зі зменшенням кількості віддалених метастазів, висока частота проведення (за показаннями) тотальних гастректомій, комбінованих і розширених операцій, високий рівень післяопераційних ускладнень і смертності. Виявлено певний зв'язок між захворюваністю на РШ та рівнем радіаційного навантаження: питома вага ліквідаторів II категорії та жителів III зони радіологічного контролю серед хворих, залучених у дослідження, більша, ніж ліквідаторів III категорії та жителів IV зони. Результати хірургічного лікування пацієнтів, які були опромінені, незадовільні. Проведення інтраопераційної інтраперитонеальної хіміотерапії з застосуванням іммобілізованих цитостатиків покращує показник 3- та 5-річної виживаності.

ВСТУП

Медичні наслідки більшості ядерних аварій ретельно досліджуються та широко відомі. Встановлено, зокрема, що вибух атомної бомби в Японії зумовив підвищення ризику захворюваності на рак, пов'язане з впливом іонізуючих випромінювань [1–4]. Встановлено, що в учасників ядерних випробувань, які отримали дозу опромінення 300 мР та більше, захворюваність на рак підвищувалася на 62% [5]. Наслідками аварії на Чорнобильській атомній електростанції (ЧАЕС) у квітні 1986 р. стали радіаційне забруднення значних територій та комбіноване опромінення великих груп людей за рахунок дії широкого спектра радіонуклідів «чорнобильського» викиду [6, 7]. Вважають, що в середньому 17 млн людей отримали певні дози іонізуючого випромінювання [8]. Приблизно 90 тис осіб були евакуйовані з районів радіоактивного забруднення; розрахована доза опромінення для них склала 15 мЗв, індивідуальна доза варіює в значних межах — від 0,1 до 383 мЗв [9]. Майже 800 тис. учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС зазнали дії радіації протягом приблизно 2 міс, працюючи часто без захисного обладнання і без проведення дозиметричного контролю [10]. Невідомо, яка кількість з них захворіли на рак шлунка (РШ). Беручи до уваги тривалий латентний період індукції пухлин [11], населення, яке зазнало радіаційного впливу, може бути віднесене до групи з незначно вираженими клінічними та патогенетичними проявами раку, опосередкованого радіоактивним впливом [10]. У ранніх повідомленнях про результати обстеження людей, які проживають на забруднених територіях, не зафіксовано суттєвого збільшення кількості новоутворень у зв'язку з аварією на ЧАЕС (враховуючи рак щитовидної залози у дітей) [12]. Інші автори прогнозували суттєве підвищення захворюваності на рак протягом наступних 50 років [13]. На думку експертів International Atomic Energy Agency, радіологічне забруднення не є настільки значним [14] і не

загрожує суттєво здоров'ю людей, які проживають на контрольованих територіях [15]. Однак на сьогодні вже визнано, що збільшення числа випадків захворювання дітей на рак щитовидної залози, яке почалося у 1989–1990 рр. [16, 17], безпосередньо пов'язане з аварією на ЧАЕС. Останні результати вивчення епідеміології раку в Білорусі після Чорнобильської аварії свідчать, що захворюваність на злоякісні пухлини зростає на 77%, серед онкозахворювань переважають рак легень, шлунка, молочної залози, а також новоутворення шкіри [18].

Аналіз поширеності раку у ліквідаторів наслідків аварії на ЧАЕС було проведено за базою даних Російського медико-дозиметричного реєстру 1986–1996 рр. Середній вік ліквідаторів становив 34,3 року. Статистично значуще підвищення захворюваності на рак відзначено для загального числа новоутворень та злоякісних пухлин органів травної системи. Дослідження, проведені в Україні, показали, що найчастіше у ліквідаторів виявляли рак легень (20,2%), рак шлунка (14,8%), нирок (6,7%) [19]. Незважаючи на існування даних, що свідчать про відсутність суттєвого підвищення сумарної захворюваності на злоякісні новоутворення [20], а також на рак органів травлення серед чоловіків — ліквідаторів наслідків аварії [21, 22], важливими вважаються такі факти: більше ніж у половині випадків рак органів травлення у ліквідаторів виявляють на IV стадії, на ранні стадії захворювання (I–II) припадає лише 20%; у групі ліквідаторів відзначено зниження частоти диференційованих новоутворень з відносно сприятливим прогнозом [21, 23].

Метою роботи було проведення порівняльного аналізу клінічного перебігу РШ у хворих, які зазнали радіаційного впливу (підтвердженого згідно з офіційними документами) внаслідок аварії на ЧАЕС, та хворих на РШ, які не зазнали дії іонізуючого випромінювання.

ОБ'ЄКТ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Особливості перебігу РШ у пацієнтів, які зазнали дії іонізуючого випромінювання внаслідок аварії на ЧАЕС, були визначені шляхом аналізу історій хвороб, результатів лікування та диспансерного спостереження 68 хворих (основна група), 18 з яких були ліквідаторами, а 50 проживали на забруднених радіонуклідами територіях. Контрольну групу склали 117 хворих на РШ, які не зазнали радіаційного впливу. До основної та контрольної груп включали пацієнтів, які проживають в регіонах України із співставним рівнем захворюваності на РШ. У подальшому до дослідження були залучені ще 94 хворих на РШ, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС. Їх лікували різними методами: 50 хворих — тільки хірургічним, 44 — за схемою: операція + інтраопераційна інтраперитонеальна хіміотерапія (ПХТ) з застосуванням іммобілізованих цитостатиків (ІЦ). Для проведення останньої після завершення операції черевну порожнину мануально обробляли ІЦ протягом 5–10 хв з урахуванням особливостей мікродисемінації пухлинних клітин при РШ: ложе видаленої пухлини; лівий піддіафрагмальний закуток, підпечінковий закуток, бокові борозни і складки очеревини; порожнину малого таза; зону, де виконували лімфаденектомію (при розширеній операції); місця резекції суміжних органів (при комбінованій операції); очеревину тонкого і товстого кишечника. ІЦ рівномірно розподілялися по черевній порожнині, що запобігало можливому осумкуванню і обмеженню подальшої десорбції цитостатиків. Залежно від площі поверхні тіла хворого визначені сумарні дози ІЦ при їх одноразовому інтраопераційному введенні: в черевну порожнину можна вводити 2–3 г іммобілізованого флуороурацилу та 40–80 мг іммобілізованого доксорубіцину.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Порівняльний аналіз, проведений у пацієнтів основної та контрольної груп, виявив розбіжності щодо розподілу хворих на РШ за віком та статтю (табл. 1). В основній групі 32,3% пацієнтів були молодші за 50 років, а в контрольній — тільки 13% ($p < 0,001$). Хворих на РШ віком до 40 років в основній групі було 13,1%, в контрольній — 3,4%, тобто майже в 3 рази менше ($p < 0,001$). В контрольній групі була приблизно однакова кількість чоловіків та жінок, в основній групі чоловіків майже у 2 рази більше, ніж жінок. Це можна пояснити тим, що ліквідатори наслідків аварії — переважно чоловіки (з 18 ліквідаторів лише 1 жінка).

З результатів, наведених в табл. 2, видно, що ліквідатори аварії на ЧАЕС (які працювали з квітня по грудень 1986 р. та вахтовим методом у 1987, 1988 рр.) склали 26,4% від усіх хворих (18/68) основної групи. Пацієнти, які проживають в зонах радіологічного контролю, склали 73,6% (50/68). Слід зазначити, що в основній групі було в 2 рази більше ліквідаторів II категорії (з більшим радіаційним навантаженням), ніж III. Жителів з III зони радіаційного контролю серед хворих на РШ в 2,5 рази більше, ніж з IV (табл. 2). Відомо, що III зона — це території гарантованого добровільного відселення, що зазнали радіоактивного забруднення ^{137}Cs зі щільністю 5–15 $\text{Кі}/\text{км}^2$, а IV зона — території зі щільністю забруднення ^{137}Cs 1–5 $\text{Кі}/\text{км}^2$.

Таблиця 1

Розподіл хворих на РШ за віком та статтю

Вік (роки)	Основна група						Контрольна група					
	Чоловіки		Жінки		Всього		Чоловіки		Жінки		Всього	
	Абс. число	%	Абс. число	%	Абс. число	%	Абс. число	%	Абс. число	%	Абс. число	%
16–20	–	–	1	4,2	1	1,5	–	–	–	–	–	–
21–30	1	2,2	–	–	1	1,5	–	–	–	–	–	–
31–40	4	9,0	3	12,5	7	10,3	1	1,5	3	5,9	4	3,4
41–50	10	22,7	3	12,5	13	19,1	6	9,0	6	11,8	12	10,3
51–60	10	22,7	8	33,3	18	26,5	28	42,4	10	19,6	38	32,5
61–70	18	40,9	7	29,3	25	36,8	24	36,4	26	50,9	50	42,7
71–80	1	2	2	8,3	3	4,4	7	10,6	6	11,8	13	11,1
Всього	44	100	24	100	68	100	66	100	51	100	117	100

Порівняльний аналіз розподілу хворих за системою TNM, що наведений у табл. 3, вказує на відсутність суттєвої відмінності між хворими основної та контрольної груп. Частота виникнення регіонарних метастазів у хворих обох груп була майже однаковою (65,7 порівняно з 71,1%, $p > 0,05$). У той же час частота виникнення віддалених метастазів була нижче в основній групі порівняно з контрольною (23,8 проти 38,1%, $p < 0,05$).

З результатів, наведених в табл. 4, видно, що радикальні операції в основній групі виконані у 44 (64,7%) із 68 хворих, в контрольній групі у 48 (41%) із 117 ($p < 0,05$). У хворих на РШ основної групи у 2,5 рази частіше виконували гастректомію (ГЕ), що пов'язано з більшими обсягами ураження шлунка пухлиною, ніж в контрольній групі. ГЕ в основній групі було виконано у 28 (41,1%) із 68 пацієнтів, в контрольній — 23 (19,6%) із 117 ($p < 0,01$). В основній групі частка ГЕ від усіх радикальних операцій складала 62,7%, що суттєво ($p < 0,02$) вище, ніж в контрольній групі — 48,0%. При цьому в основній групі 50% ГЕ (14/28) склали комбіновані та розширені операції, в той час як у конт-

Таблиця 2

Розподіл хворих на РШ за рівнем радіаційного навантаження

Категорія	Ліквідатори	Пацієнти, які проживають на контрольованих територіях	
		Кількість хворих	Кількість хворих
II	12	III	36
III	6	IV	14
Всього	18		50

Таблиця 3

Розподіл хворих на РШ за стадіями рTNM

Стадія	Основна група		Контрольна група	
	Абс. число	%	Абс. число	%
pT2N0M0	4	5,8	6	5,1
pT2N3M1	1	1,4	–	–
pT3N0M0	12	17,6	11	9,4
pT3N0M1	1	1,4	2	1,7
pT3N1M0	3	4,4	5	4,2
pT3N2M0	9	13,2	9	7,7
pT3N2M1	–	–	2	1,7
pT3N3M0	1	1,4	–	–
pT3N3M1	1	1,4	2	1,7
pT4N0M0	6	8,9	7	5,9
pT4N0M1	–	–	2	1,7
pT4N1M0	2	3,0	10	8,5
pT4N1M1	3	4,4	5	4,2
pT4N2M0	9	13,2	7	5,9
pT4N2M1	8	11,7	12	10,2
pT4N3M0	4	5,8	5	4,2
pT4N3M1	3	4,4	12	10,2
pTxNxMx	1	1,4	20	17,1
Всього	68	100	117	100

Таблиця 4

Розподіл хворих на РШ за обсягом операції

Обсяг операції	Основна група		Контрольна група	
	Абс. число	%	Абс. число	%
ГЕ, з них	28	41,2	23	19,6
комбінованих і розширених	14	20,6	8	6,9
СРШ, з них	16	23,5	25	21,4
комбінованих і розширених	5	7,4	3	2,6
Паліативна СРШ	4	5,9	4	3,4
Паліативна ГЕ	2	3,0	2	1,7
Симптоматична операція	10	14,7	31	26,5
Пробна лапаротомія	8	11,8	32	27,4
Всього	68	100	117	100

рольній групі таких операцій було виконано значно менше — у 34,9% (8/23) випадків ($p < 0,05$). Подібні результати дає й аналіз частоти проведення субтотальних резекцій шлунка (СРШ): в основній групі комбіновані та розширені СРШ склали 31,2% (5/16), а в контрольній — тільки 12% (3/25) ($p < 0,01$), що також може свідчити про більшу поширеність пухлинного процесу у хворих на РШ, які зазнали радіаційного впливу.

Велика кількість комбінованих ГЕ та СРШ у хворих основної групи супроводжувалася збільшенням кількості ускладнень — більш ніж у 2 рази порівняно з такою в контрольній групі (13,2 та 5,9% відповідно, $p < 0,01$) (табл. 5). Також відзначено підвищення післяопераційної летальності у хворих основної групи порівняно з хворими контрольної — приблизно у 4 рази (7,3 та 1,7% відповідно, $p < 0,001$).

Таблиця 5

Післяопераційні ускладнення та летальність хворих на РШ

Вид ускладнення	Основна група		Контрольна група	
	Мали ускладнення	Померли	Мали ускладнення	Померли
Внутрішньоочеревинна кровотеча	1	-	1	-
Піддіафрагмальний, підпечінковий абсцес, перитоніт	2	2	3	2
Неспроможність стравохідно-кишкового, шлунково-кишкового анастомозу	2	1	2	-
Кишкова норія	3	1	1	-
Печінково-ниркова недостатність	1	1	-	-
Всього	9 (13,2%)	5 (7,3%)	7 (5,9%)	2 (1,7%)

Оскільки в доступній нам науковій літературі відсутні відомості про ефективність лікування хворих на РШ, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, та про можливість і доцільність їх комбінованого лікування (тобто застосування хіміо- або променевої терапії), наводимо наш досвід лікування таких пацієнтів.

Проаналізована ефективність лікування хворих на РШ, постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС, яким проводили ПХТ з використанням ІЦ (44 пацієнти) або тільки хірургічне лікування (50). Обидві групи були рівнозначні за показниками TNM: T3-4N0M0 в основній групі — 22 (50%), у контрольній — 23 (46%); T3-4N1M0 — 19 (43%) і 22 (44%) випадків відповідно, T3-4N1M1 — 3 (7%) і 5 (10%).

Як видно з даних, наведених в табл. 6, 3- та 5-річна виживаність хворих, яким проводили ПХТ з використанням ІЦ, була суттєва вищою порівняно з хворими, яким проведено тільки хірургічне лікування, — відповідно на 23 та 19% ($p < 0,05$). Застосування ІЦ для ПХТ у хворих на РШ в стадії T3-

4N0M0 сприяло суттєвому підвищенню 3- та 5-річної виживаності — на 24% ($p < 0,05$) порівняно з хворими, у яких ІЦ не застосовували. Отже, за наявності пухлини шлунка, що проростає всі шари його стінки і поширюється на сусідні органи, та відсутності метастазів в регіонарних лімфовузлах у хворих, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, застосування ІЦ для ПХТ сприяло суттєвому покращанню показника 3- та 5-річної виживаності. Застосування ІЦ для ПХТ у хворих на РШ в стадії T3-4N1-2M0 сприяло суттєвому підвищенню 3-річної виживаності — на 31% ($p < 0,05$) порівняно з такою після хірургічного лікування, 5-річної — на 21%, але це підвищення не було статистично вірогідним ($p > 0,05$) (див. табл. 6). Отже, за наявності пухлини шлунка, що проростає всі шари його стінки і поширюється на сусідні органи, та наявності метастазів в регіонарних лімфовузлах застосування ІЦ у хворих, постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС, сприяло суттєвому підвищенню 3-річної виживаності та тенденції до покращання показника 5-річної виживаності. Таким чином, інтраопераційне застосування ІЦ у хворих на РШ, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, сприяло покращанню віддалених результатів лікування порівняно з хворими, яким було проведено тільки оперативне лікування.

Таблиця 6

Виживання хворих на РШ, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, залежно від стадії РШ та методу лікування

Стадія	Виживаність, %			
	3-річна		5-річна	
	Операція + ІЦ	Операція	Операція + ІЦ	Операція
T3-4N0M0	88 ± 8	64 ± 11*	88 ± 8	64 ± 11*
T3-4N1-2M0	43 ± 13	12 ± 8*	33 ± 13	12 ± 8
Загалом у групі	60 ± 8	37 ± 7*	54 ± 8	35 ± 7*

* $p < 0,05$.

Раніше повідомлялося, що у хворих на РШ, які зазнали дії факторів аварії на ЧАЕС, відсутні особливості клінічних симптомів, однак спостерігаються ознаки порушення функції мембран еритроцитів [24]. Наші результати свідчать про збільшення кількості хворих на РШ молодого віку в групі пацієнтів, які зазнали радіаційного впливу, порівняно з контрольною групою та з пацієнтами, які знаходились на лікуванні в Інституті онкології АМН України у доаварійний період [25, 26]. Показано, що питома вага ліквідаторів, які отримали високу дозу опромінення, та жителів більш забруднених радіонуклідами територій серед хворих на РШ більша, ніж ліквідаторів з меншим променевим навантаженням та жителів менш забруднених районів, що співпадає з результатами дослідження [27], згідно з якими підвищення частоти захворюваності на рак відзначено у пацієнтів, які проживають на більш забруднених територіях.

За результатами аналізу показників TNM та хірургічного лікування можна зробити висновок, що у хворих, які зазнали радіаційного впливу, частіше виявляли інвазивні пухлини з меншою кількістю віддалених метастазів. Це призводило до збільшення кількості тотальних, комбінованих і розширених ГЕ та до більш вираженої депресії імунної системи у хворих основної групи [23]. Суттєве підвищення частоти післяопераційних ускладнень і смертності було відзначено у пацієнтів основної групи порівняно з контрольною та

результатами раніше проведених досліджень [25, 26]. Причини виникнення більшої кількості інвазивних пухлин з меншою кількістю метастазів у пацієнтів, які зазнали дії іонізуючих випромінювань, нез'ясовані. Попередній аналіз наслідків інших ядерних катастроф у Хіросімі та Нагасакі [1–4] в радіаційноконтрольованих регіонах США [5] не дав чіткого розуміння змін клінічних проявів солідних епітеліальних пухлин. Можна припустити, що порушення в імунній системі, зокрема зменшення кількості та активності натуральних клітин-кілерів та зниження активації лімфоцитів [23], є одними з чинників виникнення більш локалізованих інвазивних пухлин.

Тільки хірургічне лікування хворих на РШ, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, мало незадовільні результати. Проведення традиційного комбінованого лікування у таких хворих з використанням системної хіміотерапії вважається недоцільним через ураження імунної системи та низьку ефективність системної хіміотерапії. У той же час застосування ІЦ у таких хворих шляхом ПХТ дозволило підвищити показник 3-річної загальної виживаності порівняно з такими після тільки хірургічного лікування. Крім того, досягнуто покращання результатів 3- та 5-річної виживаності хворих на РШ, які постраждали внаслідок аварії на ЧАЕС, за наявності пухлини, що проростає всі шари стінки шлунка та поширюється на сусідні органи за відсутності метастазів в регіонарних лімфовузлах (T3–4N0M0). За наявності метастазів в регіонарних лімфовузлах (T3–4N1–2M0) досягнуто суттєвого підвищення 3-річної виживаності і стійкої тенденції до покращання 5-річної виживаності. Це свідчить про перспективність проведення ПХТ із застосуванням ІЦ у хворих на РШ з радіаційним опроміненням в анамнезі.

ЛИТЕРАТУРА

1. Putman FM. Hiroshima and Nagasaki revisited: the Atomic Bomb Casualty Commission and Radiation Effects Research Foundation. *Perspect Biol Med* 1994; **37**: 515–45.
2. Shimizu Y, Schull WJ, Kato H. Cancer risk among atomic bomb survivors. The RERF Life Span Study. *Radiation Research Foundation. JAMA* 1990; **264**: 601–4.
3. Shigematsu I, Mendelsohn ML. The Radiation Effect Research Foundation of Hiroshima and Nagasaki. *JAMA* 1995; **274**: 425–6.
4. Land CE. Studies of cancer and radiation dose among atomic bomb survivors. *JAMA* 1995; **274**: 402–7.
5. Bross ID, Bross NS. Do atomic veterans have excess cancer? New results correcting for the healthy soldiers bias. *Am J Epidemiol* 1987; **126**: 1042–50.
6. Ginsburg HM, Reis E. Consequences of the nuclear power plant accident at Chernobyl. *Public Health Rep* 1991; **106**: 32–40.
7. Likhtarev IA, Chumak VV, Repin VS. Analysis of the effectiveness of emergency countermeasures in the 30-km zone during the early phase of the Chernobyl accident. *Health Phys* 1994; **67**: 541–4.
8. Holowsky IZ. Chernobyl nuclear catastrophe and the high risk potential for mental retardation. *Ment Retard* 1993; **31**: 35–40.
9. Likhtarev IA, Chumak VV, Repin VS. Retrospective reconstruction of individual and collective external gamma doses of population evacuated after the Chernobyl accident. *Health Phys* 1994; **66**: 643–52.
10. Weinberg AD, Kripalani S, McCarthy PL, Schull WJ. Caring for the survivors of the Chernobyl disaster. *JAMA* 1995; **274**: 408–12.
11. Shimizu Y, Kato H, Schull WJ. Life span study report: cancer mortality in the years 1950–1985 based on the recently revised doses (DS86). *Radial Res* 1988; **121**: 120–41.
12. Prisyazniuk A, Pjatak OA, Buzanov VA, et al. Cancer in the Ukraine, post-Chernobyl. *Lancet* 1991; **338**: 1334–5.
13. Bawerstock KF. Thyroid cancer in children in Belarus after Chernobyl. *World Health Stat Q* 1993; **46**: 204–8.

14. Henrich E, Steinhausier F. Dose assessment for recent inhabitants living adjacent to zones heavily contaminated from the Chernobyl. *Health Phys* 1993; **64**: 473–8.

15. Ginsburg HM. The psychological consequences of the Chernobyl accident: findings from the International Atomic Energy Study. *Public Health Rep* 1993; **108**: 184–92.

16. Nikiforov Y, Gnepp DR. Pediatric Thyroid cancer after the Chernobyl disaster. Pathomorphologic study of 84 cases (1991–1992) from the Republic of Belarus. *Cancer* 1994; **74**: 748–66.

17. Likhtarev IA, Sobolev BG, Kairo IA, et al. Thyroid cancer in the Ukraine. *Nature* 1995; **374**: 365.

18. Океанов АЕ, Короткевич ЕА, Машевский АА, Якимович АВ. Эпидемиология рака в Беларуси и последствия катастрофы в Чернобыле. *Онкология* 2000. Тез. докл. II съезда онкологов стран СНГ. *Experim oncol* 2000; **22** (Suppl): 101.

19. Боллох Б, Ткач А. Заболеваемость злокачественными новообразованиями ликвидаторов аварии на ЧАЭС. *Онкология* 2000. Тез. докл. II съезда онкологов стран СНГ. *Experim oncol* 2000; **22** (Suppl): 91.

20. Кузнецова ЛН, Звездин ВП, Слюсаренко НФ, Нильсен НТ. Предварительная оценка заболеваемости ЗН среди мужчин — ликвидаторов аварии на ЧАЭС. *Онкология* 2000. Тез. докл. II съезда онкологов стран СНГ. *Experim oncol* 2000; **22** (Suppl): 97.

21. Иванов ВК, Бирюков АП, Иванова ИН, Горский АИ. Заболеваемость раком органов пищеварения среди участников ликвидации последствий аварии на Чернобыльской АЭС. *Онкология* 2000. Тез. докл. II съезда онкологов стран СНГ. *Experim oncol* 2000; **22** (Suppl): 96.

22. Ivanov VK, Rastopchin EM, Gorsky AI, Ryvkin VB. Incidence du cancer chez les liquidateurs de l'accident de Tchernobyl: Tumeurs Solides, 1986–1995. *Energ Sante* 1998; **9** (2): 260–1.

23. Schepotin IB, Valetsky VL, Chorny VA, et al. Carcinoma of the stomach following the chernobyl nuclear accident. *Eur J Oncol* 1997; **33** (9): 1413–8.

24. Коробко ВВ, Кабан АП, Гунина ЛМ, Федоренко ЕА. Клиническая и биохимическая характеристика состояния больных раком желудка, подвергшихся действию ионизирующей радиации вследствие аварии на Чернобыльской атомной электростанции. *Лік справа* 1995; (5): 19–22.

25. Schepotin IB, Evans SRT, Chorny V, et al. Intensive preoperative radiotherapy with local hyperthermia for the treatment of gastric carcinoma. *Surg Oncology* 1994; (3): 37–44.

26. Schepotin IB, Evans SRT, Chorny V, et al. Pre-operative superselective intra-arterial chemotherapy in the combined treatment of gastric carcinoma. *Oncol Rep* 1995; (3): 473–9.

27. Williams D. Chernobyl, eight years on. *Nature* 1994; **371**: 556.

CHARACTERISTICS AND TREATMENT PECULIARITIES OF PATIENTS WITH STOMACH CARCINOMA EXPOSED TO IRRADIATION AS A RESULT OF THE CHERNOBYL ACCIDENT

V.L. Valetsky, V.A. Chorny

Summary. Characteristics of patients with stomach carcinoma exposed to irradiation as a result of the Chernobyl accident include: young age, invasive tumors with a low number of distant metastases, frequent necessity of total gastrectomies and combined/extensive operations with involvement of adjacent organs, and high rates of postoperative morbidity and mortality. A linkage was revealed between the stomach carcinoma's rate and the irradiation load. The efficiency of surgical treatment of these patients is low. A combined treatment with intraoperative intraperitoneal chemotherapy using immobilized cytostatics leads to an increase in the 3- and 5-year survival rates of the stomach carcinoma patients affected by the Chernobyl accident as compared to surgical treatment alone.

Key Words: carcinoma of the stomach, exposure to irradiation as a result of the Chernobyl accident, clinical course, intraoperative intraperitoneal chemotherapy.